

Cafè Filosòfic

IN DIVINA VERITAS

Sessió 19

Portbou. **Dissabte, 3 de Juny de 2023**

14:00h Trobada i dinar al [Restaurant Riky](#), Passeig de la Sardana, 9, Portbou (Opcional) *

17:00h - 17:45h

Trobada davant del Memorial Passatges a Walter Benjamin, de Dani Karavan. Lectura dramatitzada de fragments de la pel·lícula *Portbou - Cotlliure*, a càrrec de l'Oscar Sagué i en Francesco Deri.

17:45h - 18:15h

Passeig fins la recent inaugurada Biblioteca Walter Benjamin (a 5" del Memorial). Presentació del projecte de la Casa Walter Benjamin a càrrec de la Pilar Parcerisas, presidenta de la Fundació Angelus Novus.

18:15h - 20:00h

Cafè Filosòfic IN DIVINA VERITAS. Sessió 19: **"Som a la fi de la història?"**. Documentació que contextualitza la sessió a: www.elea.cat

Import: **10€** - Reserves a: hola@elea.cat

* Per assistir al dinar cal reservar abans del dia 31/05. Cada comensal paga el seu cobert. Preu mitjà: 25€

Organitza:

ELEA
ESCOLA DE FILOSOFIA
PENSAMENT · DIÀLEG · TRANSFORMACIÓ

LADIVINA
ESPÀI CREATIU

Col·labora:

FUNDACIÓ
ANGELUS NOVUS
CASA WALTER BENJAMIN
PORTBOU

Ajuntament
de Portbou

Cafè Filosòfic **IN DIVINA VERITAS**

Sessió 19. 3 de Juny de 2023

Per a la propera i última sessió del curs del Cafè Filosòfic, la qüestió central serà:

Som a la fi de la història?

“Cada època tendeix a pensar que és en algun sentit l'última, que acaba un cicle o tots els cicles. Avui com ahir, vam concebre més fàcilment l'infern que l'edat d'or, l'apocalipsi que no pas la utopia, i la idea d'una catàstrofe còsmica ens és tan familiar com ho va ser per als budistes, els presocràtics o els estoics. La vivacitat dels nostres terrors ens manté en un equilibri inestable, favorable a la florida del do profètic”.

Emil Cioran

CÀPSULA 1

A l'estiu de 1989, Francis Fukuyama, pensador nord-americà d'origen japonès, va publicar un article de 16 pàgines amb el títol “La fi de la Història?”¹ que va suposar una autèntica revolució intel·lectual. Fukuyama sostenia que, amb la derrota del feixisme a la segona guerra mundial i l'esfondrament del comunisme a finals dels anys noranta, el sistema democràtic pròpiament occidental es mostrava com el vencedor en l'àmbit ideològic; el sistema liberal-capitalista era insuperable i, en conseqüència, era previsible la seva imposició a tot el món.

Fukuyama utilitza el terme “fi de la història” en el sentit hegel·lià de la “història de la ideologia”, per la qual cosa la fi d'aquesta no es tradueix en la fi dels esdeveniments mundials sinó en la fi de l'evolució del pensament humà, l'última baula de la història evolutiva de les idees, donada la consecució d'uns principis immillorables per part de la humanitat. Així doncs, el món entra en un nou període que Fukuyama anomena *posthistòria*. En no haver necessitat de canvi en l'àmbit econòmic ni polític tots els esforços se centraran en l'evolució de la ciència.

¹ *El fin de la historia*. F. Fukuyama, 1988. https://tothistoria.cat/wp-content/uploads/2019/08/1_FinDeLaHistoria.pdf

CÀPSULA 2

En un article publicat recentment ², l'historiador i filòsof Yuval Nohal Harari, en relació als avenços de la intel·ligència artificial, pronòstica que estem assistint a un possible final de la història humana:

“No el final de la història, només el final de la seva part dominada pels humans. La història és la interacció entre biologia i cultura; entre necessitats i desitjos biològics de coses com ara menjar i sexe, i creacions culturals com ara les religions i les lleis. La història és el procés mitjançant el qual les lleis i les religions modelen el menjar i el sexe.

Què passarà amb el curs de la història quan la intel·ligència artificial s'apoderi de la cultura i comenci a produir relats, melodies, lleis i religions? Les eines anteriors, com ara la impremta i la ràdio, van ajudar a difondre les idees culturals dels humans, però no van crear mai idees culturals pròpies. La intel·ligència artificial és totalment diferent. La intel·ligència artificial pot crear idees completament noves, una cultura completament nova.”

CÀPSULA 3

Entre finals de 1939 i principis de 1940, el filòsof i crític teòric Walter Benjamin escriu l'assaig “Tesis sobre la filosofia de la història”. L'obra, composta de 18 tesis, són un conjunt de reflexions en contra del feixisme en les que Benjamin revisa els fonaments del materialisme dialèctic per depurar-lo de positivisme i treure-li el reclam de propietari de la història.

La Tesis IX fa referència explícita a la pintura *Angelus Novus* (1920) de Paul Klee, que va pertànyer a Walter Benjamin. En aquest paràgraf es desenvolupa una de les claus per entendre la

² *El possible final de la història humana*, Y. Harari, La Vanguardia, 03/05/2023

<https://www.lavanguardia.com/encatala/20230503/8938048/possible-final-historia-humana.html>

crítica del filòsof a l'historicisme, basada en una negació del passat com a *continuum* de progrés. Benjamin inverteix així el materialisme històric de Marx, centrat a presagiar un futur revolucionari, per afirmar que la veritable tasca del materialisme històric ha de ser la de “salvar el passat”.

Tesi IX³

“Hi ha un quadre de Klee que es titula Angelus Novus. Representa un àngel com si estigués a punt d'allunyar-se d'alguna cosa que mira fixament. Els seus ulls són violentament oberts, la boca desclosa, les ales esteses. L'àngel de la història se li deu assemblar. Té el seu esguard girat al passat. On nosaltres veiem una cadena de dades, ell hi veu una sola catàstrofe que no para d'acumular ruïnes sobre ruïnes i que ell tragira amb el peu. Prou voldria fer-hi temps, despertar els morts, reajustar tot el que ha estat trossejat. Però bufa, del paradís estant, un vent oratjós que se li ha embullat a les ales, talment fort que ja no les pot tancar. Aquest vent oratjós l'empeny irresistiblement cap al futur, al qual està d'esquena, mentre el cúmul de ruïnes creix i creix davant seu i omple el cel. Això que anomenem progrés és aquest vent d'oratge.”

Cafè Filosòfic **IN DIVINA VERITAS**

Organitza:

LADIVINA
ESPAI CREATIU

ELEA
ESCOLA DE FILOSOFIA
PENSAMENT · DIÀLEG · TRANSFORMACIÓ

³ *Art i literatura de masses*, W. Benjamin. Editorial Reremús i Fundació Angelus Novus, 2020.